

Угорщина стала країною, що програла Першу світову війну, тому важливо розглянути повоєнний Тріанонський договір. На прикладі цього документу здобувачі освіти повинні розкрити феномен реваншизму, оскільки територіальні втрати, обмеження та покарання стали приниженням держави, яка вже значною мірою постраждала від руйнівних наслідків війни. Надалі ми розглядаємо документи про зближення Угорщини з вісью Берлін-Рим у 30-х рр. ХХ ст. як з наслідком Тріанонського договору.

Однак ми розглядаємо документи про зближення держави-переможниці у Першій світовій війні – Румунії з Німеччиною напередодні Другої світової війни. Доповідь голови німецької економічної місії у Румунії розкриває секрети успішного економічного впливу гітлерівської Німеччини на країни Центрально-Східної Європи.

Таким чином, робота з документами є важливим елементом у викладанні курсу «Історії країн Центрально-Східної Європи першої половини ХХ ст.» На нашу думку, документи мають бути невеликими за обсягом (1-2 сторінки): уривки з конституції, фрагменти законів, промов, доповідей і т. д. В даних уривках та законах здобувачі повинні відшукати відповіді на заздалегідь поставлені питання або завдання. Краще, якщо документи підбираються різноманітні: міжнародні договори, конституції, закони, записи бесід, промов, накази, доповіді, спогади і т.д. На основі розгляду наукової літератури та першоджерел здобувачі освіти мають змогу обговорити дискусійні проблеми кожного семінарського заняття.

Список використаних джерел

1. Баханов К.О. Дослідницька робота учнів на уроках історії. Харків: Основа, 2004. 144 с.
2. Гладченко Н.Ю. Формування умінь та навиків при вивченні історичних джерел. *Історія та правознавство*. 2007. №15. С. 23-25.
3. Задорожня Л.В. Методика використання історичних документів на уроках історії України в загальноосвітній школі : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Київ, 2005. 20 с.
4. Ковбасюк Т. Методичні прийоми використання писемних джерел у навчанні історії. *Історія в школах України*. 2009. №9. С. 14-17.
5. Курилів В.І. Методика викладання історії : навч. посібник. Харків: Ранок, 2008. 256 с.

Людмила Завацька

ДІЯЛЬНІСТЬ БУДИНКІВ ПІДТРИМАНОГО ПРОЖИВАННЯ, ЯК УСТАНОВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ДЛЯ ОСІБ У СКЛАДНИХ ЖИТТЄВИХ ОБСТАВИНАХ

Сучасна система соціального захисту України орієнтована на забезпечення прав і базових потреб осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах. Будинки підтриманого проживання є важливою ланкою у системі соціального захисту, орієнтованою на допомогу людям, які з різних причин не можуть

самостійно забезпечити належні умови життя. Йдеться про осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах: людей з інвалідністю, громадян похилого віку без родинної підтримки, осіб, які мають психоемоційні чи інші обмеження, що ускладнюють самостійне проживання. Такі установи спрямовані не лише на забезпечення житлом, але й на розвиток автономії, соціальних навичок і можливостей інтеграції в громаду.

Актуальність дослідження зумовлена впровадженням реформи деінституціалізації, розширенням спектра соціальних послуг та необхідністю забезпечення належної якості догляду й підтримки осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Будинки підтриманого проживання – це малогрупові форми розміщення, максимально наближені до домашнього середовища. Їхня мета – створити безпечні й комфортні умови, де мешканці можуть користуватися максимальною свободою, водночас отримуючи професійну підтримку.

Такі будинки функціонують на принципах гуманізму, поваги до гідності, інклюзії та орієнтації на особисті потреби кожного мешканця. На відміну від інтернатних закладів, вони не передбачають ізоляції, а навпаки – стимулюють розвиток самостійності та соціальної активності.

Правова база функціонування будинків підтриманого проживання ґрунтується на низці законодавчих актів України, які формують загальні вимоги до організації соціальних послуг та їх надавачів.

Закон України «Про соціальні послуги» (2019 р.) визначає поняття соціальних послуг, їх класифікацію, вимоги до надавачів, порядок формування індивідуальних планів, критерії надання соціальної підтримки особам у складних життєвих обставинах. Власне «підтримане проживання» включено до переліку соціальних послуг як окремий вид довготривалої підтримки.

Закон України «Про основи соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні» регламентує права осіб з інвалідністю на отримання соціальних послуг, доступність середовища, реабілітаційну підтримку, що є ключовим для формату підтриманого проживання.

Закон України «Про соціальні послуги для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах» (у рамках змін до профільного законодавства) визначає механізми і принципи надання послуг відповідним категоріям населення.

Постанова Кабінету Міністрів України № 1057 від 24.10.2018 р. «Деякі питання створення та функціонування малих групових будинків» містить вимоги щодо організації малих групових будинків, зокрема для дітей та осіб з інвалідністю, які за структурою й призначенням наближені до будинків підтриманого проживання.

Постанова Кабінету Міністрів України № 587 від 01.06.2020 р. «Про організацію надання соціальних послуг» визначає механізми надання послуг, порядок укладання договорів, стандарти якості.

Державні стандарти соціальних послуг підтриманого проживання містять вимоги щодо змісту послуги, кваліфікації персоналу, матеріально-технічного забезпечення, планування індивідуальних програм підтримки.

Європейські підходи та імплементація Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яку ратифіковано Україною (2010 р.) зобов'язують державу переходити до моделі проживання у громаді, забезпечувати інклюзію та підтримку замість інституційного догляду.

Таким чином, правова база є комплексною та забезпечує підґрунтя для створення, функціонування та моніторингу якості роботи будинків підтриманого проживання.

Основні завдання будинків підтриманого проживання:

1. *Надання житлових умов*: забезпечення безпечного й комфортного місця проживання, що відповідає стандартам соціального захисту – облаштовані кімнати, побутові приміщення, можливість самостійного приготування їжі, доступ до особистого простору.
2. *Соціально-побутова адаптація*: допомога у формуванні навичок самостійного життя, ведення домашнього господарства, планування бюджету, гігієна, користування громадськими послугами.
3. *Психологічна підтримка*: супровід психолога для подолання стресу, кризових переживань, формування впевненості в собі, розвитку комунікативних навичок.
4. *Соціальна інтеграція*: сприяння участі мешканців у житті громади – клубах за інтересами, культурних заходах, волонтерських та освітніх активностях.
5. *Медико-реабілітаційний супровід*: організація доступу до медичних послуг, реабілітаційних програм, консультацій профільних спеціалістів.
6. *Супровід у вирішенні юридичних та соціальних питань*: допомога в отриманні документів, соціальних виплат, працевлаштуванні, оформленні прав на соціальні послуги.

Будинки підтриманого проживання працюють для людей, які опинилися у складних життєвих обставинах, зокрема:

- Особи з інвалідністю, які потребують часткової підтримки.
- Молодь із закладів інституційного догляду, що переходить до самостійного життя.
- Громадяни похилого віку, що не мають родинної опіки.
- Особи, які пережили кризові ситуації: домашнє насильство, втрату житла чи соціальних зв'язків.
- Люди з легкими чи середніми психічними, поведінковими чи інтелектуальними порушеннями.

Діяльність будинків підтриманого проживання чітко визначає переваги зазначеної моделі надання соціальних послуг для осіб у складних життєвих обставинах.

1. *Деінституціалізація*: перехід від великих інтернатів до малих, персоналізованих форм проживання.

2. *Повага до прав і гідності людини*: мешканці живуть у середовищі, максимально наближеному до звичайного життя.

3. *Індивідуальний підхід*: кожна особа отримує підтримку, що відповідає її потребам і можливостям.

4. *Підвищення рівня автономії*: люди отримують змогу навчитися самостійності та відповідальності.

5. *Соціальна інтеграція та покращення якості життя*: мешканці не відокремлені від громади, а є її активною частиною.

У будинках підтриманого проживання працюють фахівці із соціальної роботи, соціальні працівники, психологи, асистенти підтриманого проживання, медичні працівники (за необхідності). Вони працюють відповідно до стандартів

соціальних послуг. Їхнє завдання – не контролювати, а підтримувати мешканців, створюючи середовище довіри й партнерства.

Персонал сприяє формуванню індивідуальних планів підтримки, які враховують потреби та життєві цілі кожної особи. Важливо, що допомога надається у формі супроводу, а не опіки, що сприяє розвитку самостійності.

В Україні Львівська область пілотує моделі підтриманого проживання, що є прикладом для інших регіонів. Один із перших будинків підтриманого проживання в Україні Дім «Емаус», розташований у студентському містечку. Тут проживають п'ятеро осіб з ментальною інвалідністю разом із асистентами. Заклад функціонує за підтримки закордонних грантів і благодійників, забезпечуючи психологічний супровід, інтеграцію в суспільство та допомогу в побуті. Особливістю є його інтеграція зі студентською громадою, що сприяє соціалізації.

Будинок підтриманого проживання Центру «Джерело» це проєкт, який отримав підтримку громади Львова через голосування за Громадський бюджет. Це перший в Україні будинок підтриманого проживання, що належить громаді та фінансується за її кошти. Призначений для 20 осіб з інвалідністю, які проживають разом з асистентами для облаштування побуту та пересування містом.

Таким чином, будинки підтриманого проживання є важливою складовою сучасної системи соціального захисту в Україні. Це сучасна, гуманна та ефективна форма соціального захисту, що забезпечує людям у складних життєвих обставинах можливість жити гідно, безпечно й максимально самостійно. Їх діяльність базується на принципах поваги до прав людини, інклюзії, деінституціоналізації та індивідуалізації послуг. Чітке нормативно-правове забезпечення сприяє розвитку цієї форми підтримки та забезпечує належну якість послуг. Вони сприяють інтеграції у суспільство, реалізації особистісного потенціалу та захисту прав кожної людини. Розширення мережі будинків підтриманого проживання є важливим кроком до створення інклюзивної, солідарної та орієнтованої на людину соціальної політики в контексті реформування соціальної сфери та переходу до європейських стандартів догляду.

Список використаних джерел

1. Бондаренко О. В. Підтримане проживання як інноваційна форма соціальних послуг для осіб з інвалідністю. *Соціальна політика і соціальна робота*. 2021.
2. Гончарук С. В. Деінституціоналізація та розвиток соціальних послуг у громаді. Київ: Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України, 2020.
3. European Association of Service Providers for Persons with Disabilities (EASPD). *Guidelines on Supported Living*. Brussels, 2019.

Павло Завацький

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВИХ ПАЛАТ У ЗАРУБІЖНІЙ ПРАКТИЦІ

Торгово-промислові палати – ключові інституції, які представляють інтереси бізнесу, сприяють економічному розвитку та забезпечують діалог між державою,